

COMMISSIE VAN DESKUNDIGEN MESTSTOFFENWET CDM

Jaarverslag 2020

Gerard Velthof, Wageningen Environmental Research

1. Inleiding

De Commissie van Deskundigen Meststoffenwet (CDM) is op verzoek van het (toenmalige) ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)¹ in het najaar van 2003 ingesteld. De taak van de CDM is om het ministerie van LNV te adviseren over de wetenschappelijke onderbouwing van het mest- en ammoniakbeleid en over gewenste aanpassingen van aannames, regels, normen, en forfaits in de Meststoffenwet. De CDM kan, in overleg met het ministerie van LNV, ten behoeve van de klankbordfunctie, themadagen organiseren met het bedrijfsleven. Gelet op de taak ressorteert de CDM onder de unit Wettelijke Onderzoekstaken (WOT) Natuur & Milieu van Wageningen Research.

De adviezen van de CDM dienen de basis te zijn voor de inhoudelijke onderbouwing van het beleid. De samenstelling, kwaliteit en werkwijze van de CDM moeten er borg voor staan dat de inhoudelijke onderbouwing, van dat deel van het mest- en ammoniakbeleid waarover de CDM heeft geadviseerd, niet ter discussie wordt gesteld. Dit vereist dat de CDM transparant werkt, onafhankelijk en breed van samenstelling is en wetenschappelijk gezaghebbend is.

¹ De naam Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) is eind oktober 2017 weer ingevoerd. Daarvoor (2014-2017) viel het landbouw onder het ministerie van Economische Zaken (EZ). Tussen 1935 en 2014 was het ministerie een zelfstandige overheidsorganisatie (en vanaf 2017 dus weer), maar met verschillende taken en onder verschillende namen:

1935-1945: ministerie van Landbouw en Visserij

1945-1959: ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening

1959-1989: ministerie van Landbouw en Visserij

1989-2003: ministerie Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV).

2003-2010: ministerie Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

2010-2014: ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (ELI).

2. De samenstelling van de CDM

De CDM is een wetenschappelijke commissie met vertegenwoordigers uit verschillende expertisevelden. De Commissie heeft negen leden, een secretaris en een adviseur (zie onderstaande Samenstelling Commissie).

Door COVID-19 zijn er in 2020 minder bijeenkomsten van de CDM georganiseerd; één fysieke bijeenkomst (maart) en twee keer een digitale bijeenkomst (juni en oktober). Daarenboven zijn concept-adviezen schriftelijk via e-mail becommentarieerd door CDM-leden.

Samenstelling van de Commissie Deskundigen Meststoffenwet

Leden	Plantaardige productiesystemen	Prof.dr.ir. M.K. van Ittersum Wageningen Universiteit
	Diervoeding	Dr.ir. J. Dijkstra Wageningen Universiteit
	Governance of agrobiodiversity	Prof.dr. H.A.C. Runhaar Wageningen Universiteit (tot 1 september 2020) en Universiteit Utrecht
	Bedrijfseconomie	Prof.dr.ir. A.G.J.M. Oude Lansink Wageningen Universiteit
	Watersystemen en Global Change	Prof.dr.ir. C. Kroeze Wageningen Universiteit
	Beleidsformaties voor duurzame samenleving	Dr. M.A. Wiering Radboud Universiteit Nijmegen
	Milieutechnologie en Resource use	Prof. dr.ir. E. Meers Universiteit Gent
	Precisielandbouw/Smart Farming	Dr.ir. C.G. Kocks, AERES Hogeschool
	Bodem en nutriëntenmanagement	Prof.dr.ir. O. Oenema (tevens voorzitter) Wageningen Universiteit
Secretaris		Dr.ir. G.L. Velthof Wageningen Environmental Research
Adviseur	Planbureau voor de Leefomgeving	Dr.ir. J.J.M. van Grinsven PBL, Bilthoven

3. De coördinatiegroep

De coördinatie van de werkzaamheden en de afstemming met het ministerie van LNV worden uitgevoerd door de coördinatiegroep. De coördinatiegroep wordt gevormd door de voorzitter en de secretaris van de CDM, een beleidsadviseur van LNV-directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (C. de Vos) en een kennisadviseur van LNV-directie Strategie, Kennis en Innovatie (L. Oprel).

Verzoeken om advies worden door beleidsadviseurs van LNV-directies en/of door de kennisadviseurs van de LNV-directie Strategie, Kennis en Innovatie opgesteld en besproken door de coördinatiegroep. Eventuele onduidelijkheden in concepten worden weggewerkt, waarna de definitieve adviesaanvraag naar de secretaris van de CDM wordt verstuurd.

De coördinatiegroep heeft in 2020 via email, telefoon en bilateraal overleg de voortgang van lopende activiteiten (inclusief die van de werkgroepen) besproken, alsmede de planning. De coördinatiegroep heeft de begroting van de CDM en haar werkgroepen gemaakt en heeft de financiële uitputting bewaakt.

Op 20 februari 2020 hebben de voorzitter en secretaris van de CDM gesproken met F. Kooiman, hoofd van het programmteam mest van LNV, de beleidsadviseurs S. van Winden en C. de Vos en de kennisadviseur L. Oprel over meer strategische aspecten van de advisering door de CDM.

Op 8 oktober 2020 hebben de voorzitter en secretaris van de CDM gesproken met M. van Giessen (plaatsvervangend hoofd van programmteam mest van LNV), de beleidsadviseur C. de Vos en de kennisadviseur L. Oprel over meer strategische aspecten van de advisering door de CDM.

Op ad-hoc basis hebben de voorzitter en secretaris van de CDM over verschillende onderwerpen met het ministerie van LNV gesproken, zoals de maatregelen in het kader van het zevende actieprogramma Nitraatrichtlijn, stikstofdossier, ammoniakemissie uit stallen en uitspoelingsgevoelige gewassen.

4. CDM-activiteiten en werkgroepen

Adviezen van de CDM worden voorbereid door de leden van de CDM en door specialistische werkgroepen die onder de CDM ressorteren. Enkele van deze werkgroepen zijn min of meer permanent, andere worden op ad hoc basis samengesteld, al naar gelang het onderwerp van studie. In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de activiteiten van de CDM in 2020.

Mestboetes

Samenstelling werkgroep

O. Oenema (Wageningen Universiteit), G. Velthof (Wageningen Environmental Research) en J. Oenema (Wageningen Plant Research)

Activiteiten

De CDM heeft onderzocht of het mogelijk is om de bepaling van de onzekerheidsmarges van de mestbalans in kader van het boetebeleid te vereenvoudigen. Opdracht en tussentijdse resultaten zijn besproken met RVO.nl.

Producten

Een conceptadvies is in september 2020 besproken met RVO.nl. Een tweede gewijzigd concept is februari 2021 opgestuurd zijn. De definitieve versie is nog niet afgerond.

Gasvormige emissies uit de landbouw (NEMA)

Samenstelling werkgroep

G.L. Velthof (voorzitter, Wageningen Environmental Research), H. Luesink (Wageningen Economic Research), C. Van Bruggen (CBS), J. Huijsmans (Wageningen Plant Research), K. Groenestein (Wageningen Livestock Research), J. van der Kolk (secretaris, Wageningen Environmental Research), M. Ros (Wageningen Environmental Research), T. van der Zee (RIVM), A. Bleeker (RIVM), E. van der Zanden (PBL), M. van Schijndel, L. Lagerwerf (WLR) en J. Vonk (WLR).

Activiteiten

De landbouw is een diffuse bron van emissies van ammoniak (NH₃), stikstofdioxide (NO), lachgas (N₂O), methaan (CH₄), fijnstof (PM10 en PM2,5), vluchtige organische verbindingen (NMVOS) en, betreffende kalkmeststoffen, koolstofdioxide (CO₂). Deze emissies worden jaarlijks vastgesteld volgens een voorgeschreven protocol en rekenmethodiek (NEMA).

De werkgroep NEMA heeft in 2020 de uitgangspunten voor de berekeningen van de gasvormige emissies in 2019 opgesteld en de rapporten over de emissies in 2018 opgeleverd. Ook heeft er een update plaatsgevonden van het rapport met de beschrijving van de rekenmethodiek en uitgangspunten.

Op basis van de resultaten die de werkgroep aanlevert, kan de Emissieregistratie² (ER) de landelijke emissies van NH₃, NO, NMVOC en fijnstof rapporteren aan de Europese Commissie en aan de UNECE (Convention on LongRange Transboundary Air Pollution; CLRTAP) middels het Informative Inventory Report (IIR). Met dit rapport wordt getoetst of Nederland voldoet aan de NEC-richtlijn (National Emission Ceilings Directive; nationale emissieplafonds) en het Gothenburg Protocol. Daarnaast gebruikt de ER de resultaten van de emissieberekeningen van N₂O, CH₄ en CO₂ voor rapportage hierover aan de UNFCCC door middel van de NIR (United Nations Framework Convention on Climate Change - National Inventory Report) en voor rapportage in het kader van de Parijse Conventie.

Er is een advies opgeleverd over de monitoring van effecten van generieke maatregelen op de ammoniakemissie (voorheen monitoring generieke maatregelen in het kader van Programma Aanpak Stikstof (PAS)).

Er is bijgedragen aan inventarisatie van data-bronnen die gebruikt worden in NEMA en een vernieuwde governance-structuur van NEMA. De CDM-werkgroep NEMA wordt vanaf 1 januari 2021 omgevormd tot de taakgroep Landbouwemissies van EmissieRegistratie.

Producten

Bruggen, C. van, A. Bannink, C.M. Groenestein, J.F.M. Huijsmans, L.A. Lagerwerf, H.H. Luesink, G.L. Velthof & J. Vonk (2020). Emissies naar lucht uit de landbouw, 1990-2018. Berekeningen met het model NEMA. Wageningen, WOT Natuur & Milieu, WOT-technical report 178. 224 p.

CDM-advies 'Analyse ammoniakemissies uit de landbouw periode 2012-2018'

Infographic (samen met LNV, CBS en RIVM): Data voor het berekenen van ammoniakemissie uit de landbouw

Onderhoud dierlijke forfaits

Samenstelling werkgroep

L. Sebek en P. Bikker (Wageningen Livestock Research), C. van Bruggen (CBS), O. Oenema en G. Velthof (Wageningen Livestock Research)

Activiteiten

In 2019 heeft een herziening plaatsgevonden van de excretieforfaits in de Meststoffenwet. Het advies en rapport zijn in 2020 gepubliceerd.

Daarnaast is er gewerkt aan opdrachtformulering van herziening van excretieforfaits die niet in 2019 zijn aangepast: melkvee, vleesvee en kalveren. Deze herziening vindt in 2021 plaats.

² De Emissieregistratie wordt in opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) uitgevoerd. De regie en aansturing van de emissieregistratie is ondergebracht bij het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM).

Producten

CDM-advies ‘Stikstof- en fosfaatexcretie van gangbaar en biologisch gehouden landbouwhuisdieren. Herziening excretieforfaits Meststoffenwet 2019’

Toetsing Stoffen

Samenstelling werkgroep

W. Bussink (NMI), M. Montforts (RIVM), M. Faber (RIVM), P.A.I. Ehlert (Wageningen Environmental Research, secretaris), L. Veenemans (Wageningen Environmental Research)

Activiteiten

Meststoffen mogen alleen worden toegediend aan landbouwgrond indien de meststoffen voldoen aan de in de Meststoffenwet gestelde criteria. Meststoffen afgeleid van reststoffen en/of afvalstoffen worden door de CDM-werkgroep ‘Toetsing stoffen’ beoordeeld op basis van een protocol. Het ministerie van LNV beslist uiteindelijk of de afvalstoffen/reststoffen als meststof mogen worden toegediend in de landbouw, op basis van het oordeel van de CDM.

Het aantal verzoeken is in 2020 meer dan verdubbeld t.o.v. voorafgaande jaren. Een mogelijke oorzaak kan liggen in de verhoogde inspanning bij inspecties in het kader van handhaving. Vrijwel alle verzoeken leidden tot aanvullende vragen. In beginsel wordt het stellen van vragen bij uitzondering gedaan omdat RVO.nl feitelijk correct toetst of alle noodzakelijke informatie aanwezig is in een verzoek voorafgaande aan het doorsturen van een verzoek naar de CDM werkgroep Toetsing Stoffen. Bij technisch inhoudelijke toetsing blijkt dat echter niet het geval te zijn. De behandeling van de verzoeken vraagt daardoor meer tijd en ook meer inspanning van de CDM werkgroep Toetsing Stoffen. Een mogelijke oorzaak voor deze extra inspanning kan liggen in de reden voor het indienen van het verzoek (gevolg van inspecties) en de perceptie die een indiener heeft over het aanleveren van informatie conform het Protocol Beoordeling Stoffen Meststoffenwet, versie 3.2.

In 2020 waren 22 verzoeken in behandeling. Vijf verzoeken, waarvan drie van voor 2019, voor ammoniumsulfaat van dierlijke mest wachten op een beleidsbeslissing of de stoffen onder de gebruiksbepalingen van dierlijke mest vallen of daarvan vrijgesteld kunnen worden. Er is één verzoek die een positief oordeel heeft maar het ministerie van LNV heeft nog niet aangegeven of de toetsing aan SMART criteria door staan wordt. Zes verzoeken werden in 2019 ingediend maar pas in 2020 afgerond.

In 2020 werden dertien nieuwe verzoeken ingediend. Van de in totaal negentien verzoeken is één verzoek niet beoordeeld omdat het een verzoek voor de verkorte procedure betrof. Van de overige achttien verzoeken zijn er nog drie in behandeling. Veertien verzoeken kregen een positief oordeel, één negatief.

Producten

22 adviezen in het kader van toetsing stoffen (vertrouwelijk)

Ad hoc vragen in kader meststoffenwet

Samenstelling werkgroep
P.A.I. Ehlert

Activiteiten

NVWA is ondersteund in kader van inspecties bij twee afvalstoffen (reststoffen van dierlijke bijproducten) waarover de CDM werkgroep Toetsing stoffen een oordeel heeft opgesteld.

Pilot ‘toetsing methoden voor bedrijfsspecifieke verantwoording fosfaatrechten’

Samenstelling werkgroep

L. Sebek (Wageningen Livestock Research), J. Oenema (Wageningen Plant Research), G. Velthof (secretaris CDM, Wageningen Environmental Research), M. Ros (Wageningen Environmental Research), J. Pijlman (Louis Bolk Instituut), F. van der Schans (CLM), O. Oenema (voorzitter CDM, Wageningen Environmental Research).

Activiteiten

De werkzaamheden zijn in 2019 opgestart. Begin 2020 werd duidelijk dat de CDM geen gegevens zou krijgen van de Kringloopwijzer. Ook was duidelijk dat RVO geen gegevens over BEX verzameld. De werkzaamheden zijn gestaakt. Het is niet duidelijk of LNV ook formeel (richting tweede kamer) gestopt is met deze pilot.

Producten

Geen product.

Relatie tussen bouwplan en nitraatuitspoeling’

Samenstelling werkgroep
CDM-leden

Activiteiten

Het advies is op korte termijn uitgevoerd, omdat het input moest leveren voor de herbezinning van het mestbeleid. Er is een analyse uitgevoerd naar de relatie tussen bouwplan en nitraatuitspoeling, als functie van grondsoort en regio, gegeven de huidige te hoge nitraatgehaltes in het ondiepe grondwater van zand- en lössgronden. Hierbij is gebruik gemaakt van bestanden met arealen gewassen van RVO.nl

Producten

CDM-advies ‘Relatie tussen bouwplan en nitraatuitspoeling’

Gebruiksregels bij aanhoudende droogte

Samenstelling werkgroep

De adviezen zijn opgesteld door leden van de CDM

Activiteiten

Er zijn deskstudies uitgevoerd naar effecten van droogte op nitraatuitspoeling en mogelijke maatregelen om een toename van nitraatuitspoeling door droogte te beperken. Er is ook een aanzet gegeven voor een mogelijke classificatie van droogte die gebruikt kan worden om maatregelen te bepalen wanneer maatregelen om nitraatuitspoeling te beperken moeten genomen. In 2021 wordt verder gewerkt aan een advies over hoe structureel om te gaan met droogte in het mestbeleid.

Producten

CDM-advies 'Hoe om te gaan met gebruiksregels bij droogte in 2020'

CDM-advies 'Structureel omgaan met droogte in het mestbeleid'

Vermindering ammoniakemissies door minder eiwit in krachtvoer van melkvee

Samenstelling werkgroep

O. Oenema (voorzitter, WU), C. van Bruggen (CBS), J. Dijkstra (WU), L. Sebek (Wageningen Livestock Research)

Activiteiten

De werkgroep heeft het effect van aanpassing van het eiwitgehalte van krachtvoer van melkvee op ammoniakemissie berekend. De voorgestelde maximale eiwitgehalten in krachtvoer zijn door het ministerie van LNV vastgesteld.

Producten

CDM-advies 'Vermindering ammoniakemissies door minder eiwit in krachtvoer van melkvee'

Stikstofverliezen uit mest in stallen en mestopslagen

Samenstelling werkgroep

W. Bussink (Nutriëntenmanagement Instituut NMI), F. Stouthart (Omgevingsdienst Zuidoost Brabant), P. Derikx (Wageningen Food Safety Research), N. Ogink (Wageningen Livestock Research), J. Dijkstra (Wageningen University, Diervoeding), P. Groot Koerkamp (Wageningen University, Farm Technology groep), G. Velthof (Wageningen Environmental Research) en Oene Oenema (WU, CDM).

Activiteiten

Uit een CBS-studie volgt dat de effectiviteit van emissiearme stallen, om ammoniakemissie te beperken, minder groot lijkt dan eerder bepaald. Er is een analyse uitgevoerd van de mogelijke implicaties van deze studie. De CDM adviseert om een achttal acties voortvarend uit te voeren, en om een onderzoeksplan met korte en lange-termijn onderzoek op te stellen

en uit te voeren door vertegenwoordigers van de betrokken ministeries, landbouworganisaties, (internationale) onderzoeksinstituten, omgevingsdiensten en bouwers.

Producten

CDM-advies 'Stikstofverliezen uit mest in stallen en mestopslagen'

Verkenning van het stelsel van stikstofgebruiksnormen

Samenstelling werkgroep

H. ten Berge (Voorzitter, Wageningen Plant Research), G. Velthof (secretaris, Wageningen Environmental Research), W. Bussink (Nutriënten Management Instituut NMI), D. Fraters (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu RIVM), J. de Haan (Wageningen Plant Research), W. van Dijk (Wageningen Plant Research), J. van Middelkoop (Wageningen Livestock Research), T. de Koeijer (Wageningen Economic Research) en P. Groenendijk (Wageningen Environmental Research).

Activiteiten

Het stikstofgebruiksnormenstelsel is een verplicht onderdeel van Actieprogramma's van de EU-Nitraatrichtlijn. De stikstofgebruiksnormen beperken de aanvoer van werkzame stikstof naar landbouwgronden, om de uitspoeling van nitraat te verminderen en om eutrofiering van het oppervlaktewater tegen te gaan. Sinds de invoering van het stelsel is de waterkwaliteit verbeterd, maar niet overal in voldoende mate in het Zuidelijk zandgebied en in oppervlaktewateren. Er is een verkenning uitgevoerd naar (i) de effectiviteit en opbouw van het huidige stelsel van gebruiksnormen voor stikstof, en (ii) de noodzaak om het stelsel aan te passen, gegeven diverse ontwikkelingen sinds de invoering in 2006.

Producten

CDM-advies 'Verkenning van het stelsel van stikstofgebruiksnormen'

Effecten van mesttoediening op regenwormen als voedsel voor weidevogels

Samenstelling werkgroep

M.B.H. Ros (Wageningen Environmental Research), A.G.M. Schotman (Wageningen Environmental Research) en T. Visser (Wageningen Environmental Research)
Review: J.W. van Groenigen (WU), R.G.M. de Goede (WU) en N. van Eekeren (Louis Bolk Instituut)

Activiteiten

Het aantal weidevogels neemt al vele jaren af. Er is een verkenning uitgevoerd naar de mogelijke effecten van het mestbeleid en mesttoedieningswijze op het voorkomen van regenwormen in de bodem als voedsel voor weidevogels.

Producten

CDM-advies 'Effecten van mesttoediening op regenwormen als voedsel voor weidevogels'

Veranderingen in fosfaatplaatsingsruimte bij overgang naar een gecombineerde indicator voor de fosfaattoestand van landbouwgronden

Samenstelling werkgroep

P.A.I Ehlert (Wageningen Environmental Research), G. Velthof (Wageningen Environmental Research), leden van de CDM

Activiteiten

De CDM heeft op korte termijn enkele vragen beantwoord over veranderingen in fosfaatplaatsingsruimte bij overgang naar een gecombineerde indicator voor de fosfaattoestand van landbouwgronden.

Producten

CDM-advies ‘Veranderingen in fosfaatplaatsingsruimte bij overgang naar een gecombineerde indicator voor de fosfaattoestand van landbouwgronden.’

Reviews

De volgende rapporten zijn geviewed:

Lukács S., P.W. Blokland, R. van Duijnen, D. Fraters, G.J. Doornewaard en C.H.G. Daatselaar (2020) Landbouwpraktijk en waterkwaliteit op landbouwbedrijven aangemeld voor derogatie in 2018, RIVM rapport 2020-0096, 116 p.

Fraters, B., A.E.J. Hooijboer, A. Vrijhoef, A.C.C. Plette, N. Van Duijnhoven, J.C. Rozemeijer, M. Gosseling, C.H.G. Daatselaar, J.L. Roskam & H.A.L. Begeman (2020) Landbouwpraktijk en waterkwaliteit in Nederland; toestand (2016-2019) en trend (1992-2019). De Nitraatrapportage 2020 met de resultaten van de monitoring van de effecten van de EU Nitraatrichtlijn actieprogramma's. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Bilthoven, RIVM rapport 2020-0121.

5. Adviezen van de CDM aan het ministerie van LNV

De CDM heeft 11 adviezen gegeven aan het ministerie van LNV in 2020. Een kopie van deze adviezen is beschikbaar op de website van de CDM via: <http://www.cdm.wur.nl/>

In Bijlage 1 wordt een overzicht gegeven van het aantal adviezen en andere producten dat de CDM sinds 2005 heeft gegeven.

- 6-1-2020 CDM advies Stikstof en fosfaatexcretie van gangbaar en biologisch gehouden huisdieren
- 6-1-2020 CDM-advies 'Effecten van verdunning van mest bij mestaanwending op zandgrond'
- 11-5-2020 CDM-advies 'Vermindering ammoniakemissies door minder eiwit in krachtvoer van melkvee'
- 28-5-2020 CDM-advies 'Analyse ammoniakemissies uit de landbouw periode 2012-2018'
- 18-6-2020 CDM-advies 'Stikstofverliezen uit mest in stallen en mestopslagen'
- 20-7-2020 CDM-advies 'Relatie tussen bouwplan en nitraatuitspoeling'
- 21-7-2020 CDM-advies 'Hoe om te gaan met gebruiksregels bij droogte in 2020'
- 8-9-2020 CDM-advies 'Verkennde analyse van het stelsel van stikstofgebruiksnormen'
- 17-9-2020 CDM-advies 'Effecten van mesttoediening op regenwormen als voedsel voor weidevogels'
- 19-10-2020 CDM-advies 'Structureel omgaan met droogte in het mestbeleid'
- 23-11-2020 CDM-advies 'Veranderingen in fosfaatplaatsingsruimte bij overgang naar een gecombineerde indicator voor de fosfaattoestand van landbouwgronden.'

- Er zijn 22 verzoeken beoordeeld in het kader van toetsing stoffen en co-vergistingmaterialen. Er twee adviezen opgeleverd. De adviezen zijn vertrouwelijk en worden niet gepubliceerd op de CDM-website. De overige verzoeken zijn nog in behandeling.

- Er zijn in 2020 twee ad-hoc vragen beantwoord van LNV en NVWA over verschillende aspecten van de meststoffenwet.

6. Correspondentie met Tweede Kamer waarin aan CDM wordt gerefereerd

9 januari 2020. Betreft Antwoorden op schriftelijke vragen naar aanleiding van het rapport "Aanpak mestvervuiling veehouderij". DGA-PAV / 19252850

Ik heb de **Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM)** gevraagd een advies te geven over hoe de hoogte van boetes zich verhoudt tot het economisch gewin van niet-naleving van de mestregelgeving en of de boetes voldoende afschrikwekkend zijn. Hieruit is naar voren gekomen dat met de huidige boetes ruimschoots het economisch voordeel wordt weggenomen en de overtreding wordt bestraft. Een algehele verhoging van de boetes ligt daarom niet in de rede.

10 februari 2020. Betreft Beantwoording vragen naar aanleiding van het CDM-advies 'Analyse boetes bij overtreding Meststoffenwet'. DGA / 20002958

Hierbij stuur ik uw Kamer, mede namens de minister van Justitie en Veiligheid (J&V), de antwoorden op de schriftelijke vragen die de leden van de PvdA-fractie hebben gesteld, en waarbij de leden van de fracties van CDA, GroenLinks en OSF zich hebben aangesloten, naar aanleiding van het **CDM-advies 'Analyse boetes bij overtreding Meststoffenwet'** (ingezonden 12 november 2019, kenmerk 165755.01u).

17 februari 2020 Betreft Lagere ammoniakemissie bij mestaanwending en PBL Policy Brief 'Stikstof in Perspectief'. DGA / 20030748

Ik heb u in januari 2019 geïnformeerd over een rapportage van het RIVM en de **Commissie van Deskundigen Meststoffenwet (CDM)** (Kamerstuk 32670 nr. 143), waarin wordt ingegaan op het uiteenlopen van de trend in gemeten ammoniakconcentratie in de lucht en de berekende ammoniakemissie.

Naar aanleiding van deze rapportage heb ik de **CDM** gevraagd mij te adviseren over wat er moet gebeuren om de berekeningen op dit punt beter in overeenstemming te brengen met de werkelijkheid. Ik zal het **CDM** verzoeken om dit artikel en het onderliggende onderzoek mee te nemen in dat advies. In maart verwacht ik hierover nader door het **CDM** te worden geïnformeerd. Ik zal u dan vanzelfsprekend ook informeren.

10 juni 2020. Betreft Beantwoording inbreng schriftelijk overleg over de wijziging van de Regeling diervoeders 2012 in verband met stikstof. DGA-PAV / 20155597

De normen voor eiwitgehalten in krachtvoerders zijn door de **Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM)** geanalyseerd en de ammoniakreductie getoetst en leiden naar het oordeel van **CDM** tot de beoogde reductie. Gelet op de gegevens uit 2018 en het advies van de **CDM** schat ik in dat met de voorgenomen regeling iets minder dan de helft van de melkveehouders voldoet, dan wel zonder veel aanpassingen zal voldoen aan de normen.

20 juli 2020. Betreft Diverse toezeggingen mestbeleid. DGA-PAV/20022072

Om dit inzichtelijk te maken heeft de **Commissie Deskundigen Meststoffenwet** op mijn verzoek advies uitgebracht welke milieueffecten optreden als gevolg van derogatie van de Nitraatrichtlijn.

29 juli 2020 Betreft Beantwoording vragen over de resultaten van het drijfmestonderzoek van Vanhoof en Nigten

Momenteel stelt de **Commissie van Deskundigen Meststoffenwet (CDM)** op mijn verzoek een advies op over de mogelijke implicaties van de CBS-studie en te nemen acties (zie ook Kamerstuk 35 334, nr. 45 en beantwoording Kamervragen 2019Z.21599).

10 augustus 2020. Betreft Beantwoording diverse sets Kamervragen over onderbouwing veevoermaatregel in het kader van de aanpak van de stikstofproblematiek. DGA-PAV / 20210882

Dit heeft geresulteerd in normen, waarvan ik de **Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM)** gevraagd heb om te valideren of deze normen inderdaad zullen leiden tot de beoogde reductie van stikstofemissie in de melkveehouderij. Ook dit advies is, zoals alle adviezen van de **CDM**, openbaar beschikbaar.

8 september 2020. Betreft Contouren toekomstig mestbeleid. DGA-PAV / 20230798

Zo heb ik ter uitvoering van de motie De Groot, waarmee uw Kamer mij heeft verzocht te werken aan een toekomstig weidevogelbestendig mestbeleid, de **Commissie Deskundigen Meststoffenwet** gevraagd advies uit te brengen op basis van beschikbare literatuur.

18 september 2020. Betreft Besluit omtrent boetebeleid mestregelgeving. DGA-PAV / 20182961

De **CDM** heeft aangegeven dat het afschrikwekkende effect van boetes wordt bepaald door enerzijds de hoogte van de boete en anderzijds de pakkans om een overtreding te doen resulteren in een boete.

13 oktober 2020. Betreft Aanbieding en reactie op CDM-advies 'Stikstofverliezen uit mest in stallen en mestopslagen'. DGA-SKI / 20233443

Hierbij bied ik u mede namens de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) het advies van de **Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM)** aan over de stikstofverliezen uit mest in stallen en mestopslagen. Dit advies is op verzoek van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) (Kamerstuk 35 334, nr. 45) opgesteld naar aanleiding van een rapport van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) dat op 25 oktober 2019 naar de Eerste Kamer is gestuurd (Kamerstuk 35 208, nr. F).

27 oktober 2020. Betreft Beantwoording van vier sets schriftelijke vragen over dieraantallen en stikstofuitstoot. DGA / 20267969

Over deze berekening wordt gerapporteerd in Emissies naar lucht uit de landbouw door Wageningen University & Research (WUR), dat de berekening uitvoert onder begeleiding van de werkgroep NEMA van de **Commissie van Deskundigen Meststoffenwet (CDM)**.

De indicatieve berekening voor pluimvee van **CDM** bevestigt eerdere signalen dat de ammoniakemissies van het staltype volièrehuisvesting te laag zijn vastgesteld in de Regeling ammoniak en veehouderij (Rav) van het ministerie van I&W. De onderschatting van ammoniakemissies in de varkens- en rundveehouderij is relatief beperkt. In het advies van het **CDM** bij het CBS-rapport geeft het **CDM** aan dat emissiearme stallen complexe systemen zijn en dat de emissiebeperking door tal van factoren wordt beïnvloed, waaronder het management door de veehouder.

28 oktober 2020 Beantwoording schriftelijke vragen over jaarlijkse rapportages mestbeleid. DGA PAV/ 20261209

Omdat langere perioden van droogte steeds vaker voorkomen en vanwege het effect dat droogte op de waterkwaliteit kan hebben, is de **Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM)** gevraagd te adviseren over mogelijkheden om structureel beter om te gaan met de effecten van droogte op de waterkwaliteit. Dit advies wordt op korte termijn verwacht en zal betrokken worden bij de invulling van het zevende actieprogramma Nitraatrichtlijn.

In mijn brief van 20 juli jl. (Kamerstuk 33037, nr. T) ben ik op basis van het rapport van de **CDM** 'Milieueffecten bij geen derogatie van de Nitraatrichtlijn' ingegaan op de emissies van ammoniak in relatie tot de derogatie. In het rapport komt naar voren dat derogatie positieve effecten heeft op de waterkwaliteit, het klimaat en de agrobiodiversiteit.

30 oktober 2020. Betreft Beantwoording vragen over 'de dramatische achteruitgang van de biodiversiteit in Europa, die hoofdzakelijk veroorzaakt wordt door de industriële landbouw'. DGNVLG / 20270821

Zoals ik uw Kamer op 22 juni 2020 (Kamerstuk 33 037, nr. 369) heb geïnformeerd, heeft de **Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM)** geadviseerd over de milieueffecten die optreden als gevolg van derogatie van de Nitraatrichtlijn. Uit dit advies blijkt dat derogatie positieve effecten heeft op onder andere agrobiodiversiteit (**CDM** advies, 'Milieueffecten bij geen derogatie van de Nitraatrichtlijn', februari 2020). Op grond van de meetgegevens en van het **CDM** advies zie ik nu geen aanleiding om af te zien van een derogatieverzoek voor 2022 en volgende jaren

20 november 2020 Betreft Diverse adviezen Commissie Deskundigen Meststoffenwet. DGA PAV/ 20283447

Met deze brief informeer ik u over adviezen van de **Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM)** met betrekking tot het mestbeleid. Hierbij bied ik u drie adviezen aan en geef ik aan welke vervolgstappen ik voorzie.

Advies 'Effect van mesttoediening op regenwormen als voedsel voor weidevogels'

Advies 'Bouwplan en nitraatuitspoeling'

Advies 'Structureel omgaan met droogte in het mestbeleid'

23 november 2020. Betreft Gecombineerde indicator voor de fosfaattoestand van de bodem. DGA / 20290730

Ik heb de **Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM)** advies gevraagd inzake de achtergrond van deze relatief grote veranderingen op individueel niveau, waarbij ik onder andere heb verzocht om een verklaring voor dit effect en of deze afname in fosfaatbemestingsruimte landbouwkundig te verantwoorden is. Ik zal uw Kamer voor het aankomende VAO mestbeleid informeren over het **CDM**-advies en hoe ik daarmee omga.

25 november 2020. Betreft Beantwoording vragen gesteld tijdens de behandeling van de LNV-begroting en DGF 2021. BPZ / 20293599

Wanneer komt de toegezegde brief over de fosfaatindicator?

Zoals ik heb aangegeven in de brief aan uw Kamer van afgelopen maandag 23 november heb ik de **Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM)** advies gevraagd inzake de achtergrond van de relatief grote veranderingen op individueel niveau die de invoering van de gecombineerde indicator ter bepaling van de fosfaattoestand van de bodem per 1 januari aanstaande tot gevolg heeft. Ik heb de **CDM** onder andere verzocht om een verklaring voor dit effect en of deze afname in fosfaatbemestingsruimte landbouwkundig te verantwoorden is. Ik zal uw Kamer voor het aankomende VAO Mestbeleid op 8 december informeren over dit advies en hoe ik daarmee omga.

Een voorstel voor meer maatwerk in het kader van de Meststoffenwet wordt uitgereikt. Is de minister bereid om dit maatwerk in de uitwerking mee te nemen in boetebeleid?

Het mestbeleid is bedoeld om de kwaliteit van grond- en oppervlakte water te beschermen. Naleving van de mestregelgeving is daarvoor cruciaal. Boetes die opgelegd worden moeten daarom effectief zijn en de naleving van regelgeving bevorderen. Naar de hoogte van de boetes zijn meerdere studies gedaan, zoals het onderzoek van de **Commissie van Deskundigen Meststoffenwet (CDM)** naar de doeltreffendheid van de straffen en sancties die volgens de Meststoffenwet worden opgelegd. Naast het opleggen van boetes worden er ook preventieve maatregelen genomen om de ondernemers, die volgens de regels willen werken, zoveel mogelijk te ondersteunen.

21 december 2020. Betreft Voortgangsrapportage Natuur 2019. DGNVLG / 20300620

Daarbij moet aangegeven worden dat de uitspoeling van extra nitraat nog wel negatieve invloed zou kunnen hebben op de gebieden waar dit grondwater vervolgens weer uittreedt. Verder is gebleken dat door de droogte de uitspoeling van stikstof uit landbouwgronden hoger is; zie **CDM (Commissie Deskundigen Meststoffenwet)** advies 'Omgaan met droogte' 2019.

24 december 2020. Betreft Gecombineerde indicator voor de fosfaattoestand van de bodem en invoering rVDM. DGA PAV/ 20281814

In de brief aan uw Kamer van 23 november jl. heb ik toegezegd uw Kamer nader te informeren over het advies van de **Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM)** over de relatief grote veranderingen, die op individueel niveau kunnen plaatsvinden bij overgang naar de nieuwe fosfaatindicator. Hierbij kom ik deze toezegging na

Rapporten

Bruggen, C. van, A. Bannink, C.M. Groenestein, J.F.M. Huijsmans, L.A. Lagerwerf, H.H. Luesink, G.L. Velthof & J. Vonk (2020). Emissies naar lucht uit de landbouw, 1990-2018. Berekeningen met het model NEMA Technical report 178.

<https://www.wur.nl/nl/Publicatie-details.htm?publicationId=publication-way-353636343135>

Publicaties

Velthof, G. L., van Schooten, H. A., & van Dijk, W. (2020). Optimization of the Nutrient Management of Silage Maize Cropping Systems in The Netherlands: A Review. *Agronomy*, 10, <https://doi.org/10.3390/agronomy10121861>

Presentaties

Gerard Velthof. Mitigation of ammonia emission from agriculture. Nederlandse Bodemkundige Vereniging. 26 juni 2020. <https://bodems.nl/link-to-webinar-2>

Interviews en citaties over CDM in artikelen in kranten, vakbladen en nieuwsberichten

De Boerderij

- 21 feb 2020 'Waarom Samson kiest voor MRI-scanners'
- 23 mei 2020 'Onderbouwing omstreden voermaatregel onduidelijk'
- 9 juni 2020 'Minder fosfaatruimte door nieuwe norm in 2021'
- 18 jul 2020 'Verbod bovengronds mest uitrijden onterecht'.
- 31 augustus 2020. 'Geen verlenging uitrijtermijn mest' .
- 20 sep 2020 Oene Oenema 'Wacht met nemen beslissing over emissiearme vloer'.
- 5 okt 2020 Oene Oenema. 'Alarm over emissiearm'.
- 14 okt 2020 'CDM: effect emissiearme stal fors overschat'
- 15 okt 2020 Oene Oenema 'Emissiearme vloeren liggen stevig onder vuur'
Interview/citaat De Boerderij over emissiearme stallen
- 15 okt 2020 Schouten blijft inzetten op emissiearme technieken.
- 16 okt 2020. Oene Oenema. 'Goed geld naar kwaad geld gooien'.
- 31 oktober 2020. 'Geen nieuwe mestnormen voor melkvee in 2021'
- 26 nov 2020 'CDM: maisteelt halveren voor grondwaternorm op zand'.
- 4 december 2020 'Uitwerking nieuwe fosfaatklassen blijft nog gissen'.
- 15 december 2020 'Droogte verstoort reductie nitraatuitspoeling'.

Nieuwe Oogst

- 31 augustus 2020 'Geen verlenging uitrijperiode mest'
- 19 september 2020 'Schouten gaat boetes mestfraude niet baseren op bedrijfsgrootte'
- 24 december 2020 'Gecombineerde fosfaatindicator per 1 januari 2021 van start'
- 31-08-2020 Geen verlenging uitrijperiode mest
- 22-07-2020 RIVM: protestboeren zijn aan het verkeerde adres

- 16-07-2020 STAF en Stikstofclaim dreigen met kort geding om voermaatregel

Akkerwijzer

19 maart 2020. Acht mythes rondom organische stof

29 juli 2020. CDM: Gebruiksnormen mest korten bij verdere droogte

Boerenbusiness

14 oktober 2020 Stikstofplan Schouten is olie op het vuur

De Volkskrant.

30 januari 2020. Is de stikstofcrisis voorbij nu de veehouderij onder de veehouderij onder het Europese plafond blijft.

Bijlage 1. CDM-adviezen 2005 - 2020

Jaar	Adviezen	Rapporten, notities, antwoord op ad hoc vragen	Review van rapporten	Beoordelingen toetsing stoffen en co-vergiftingsmaterialen	Adviezen Regeling Ontheffing Productierechten Meststoffenwet (POR)	Aantal brieven in Eerste en Tweede Kamer waarin wordt gerefereerd naar de CDM
2005	5	8	2	0	0	*
2006	14	3	4	35	80	4
2007	12	16	12	16	20	3
2008	11	18	12	4	10	6
2009	15	15	4	30	3	7
2010	3	16	2	14	0	3
2011	4	12	4	7	0	7
2012	4	18	4	2	0	6
2013	6	12	2	8	0	4
2014	18	5	1	8	0	15
2015	4	12	1	10	0	9
2016	11	15	2	1	0	6
2017	25	7	2	3	0	7
2018	7	7	1	3	0	12
2019	8	3	1	4	0	20
2020	11	1	2	22	0	18
Totaal	158	168	56	167	113	127